

VARDIYA ÇALIŞMASI (POSTALAR HALİNDE ÇALIŞMA) NASIL DÜZENLENİR?

27 Temmuz 2026

Yıldırım Koç

4857 sayılı İş Kanununa göre, gece ve gündüz işletilen ve nöbetleşe işçi postaları kullanılan işlerde, bir çalışma haftası gece çalıştırılan işçilerin, ondan sonra gelen ikinci çalışma haftası gündüz çalıştırılmaları suretiyle postalar sıraya konur. Gece ve gündüz postalarında iki haftalık nöbetleşme esası da uygulanabilir. Ayrıca, postası değiştirilecek işçi kesintisiz en az onbir saat dinlendirilmeden diğer postada çalıştırılmaz. (Madde 69)

Vardiya çalışmalarını düzenleyen **Postalar Halinde İşçi Çalıştırılarak Yürütülen İşlerde Çalışmalara İlişkin Özel Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik** bulunmaktadır. Ayrıca, **Kadın Çalışanların Gece Postalarında Çalıştırılma Koşulları Hakkında Yönetmelik** de uygulanmaktadır.

Vardiya çalışması yapılan işyerlerinin çoğunda uygulanan toplu iş sözleşmelerine göre, bazen ikinci, bazen ikinci ve üçüncü vardiyalarda çalışan işçilerin ücretlerine bu süreler için bir vardiya zammı uygulanır. Bazı toplu iş sözleşmelerinde ise, vardiya çalışmasının yukarıda belirtilen gece saatlerine rastlayan bölümü için gece zammı verilir. Ayrıca, postası değiştirilecek işçinin dinlendirilme süresi de toplu iş sözleşmeleriyle uzatılabilmektedir.

Vardiya çalışmasında çok sık rastlanan ve işçilerin çok büyük bölümünün farkında olmadığı iki önemli yanlış uygulama söz konusudur.

Birincisi, 24 saatlik çalışmada iki vardiya kullanılmasıdır. Diğer bir deyişle, birinci vardiya işyerinde 12 saat bulunduktan sonra, ikinci vardiyanın da işyerinde 12 saat geçirmesidir. Bu 12 saatlik süre içinde 1 saat ücretsiz ara dinlenmesi zorunluluğu vardır. Her iki vardiya da fiilen 11 saat çalışır.

Birçok işyerinde, bazen veya sürekli olarak iki vardiyayla 24 saatlik çalışma gerçekleştirilir. Her vardiya 12 saat işyerindedir.

Bu uygulama (turizm, özel güvenlik, sağlık hizmetleri ve petrol araştırma, arama ve sondaj faaliyetleri kapsamında yürütülen işler dışında) yönetmeliğe aykırıdır.

Yönetmeliğin 4. maddesi şöyledir:

“İşçi Postaları Sayısının Düzenlenmesi

“Madde 4 — İşçi postaları;

“a) Nitelikleri dolayısıyla sürekli çalıştıkları için durmaksızın birbiri ardına postalar halinde işçi çalıştırılarak yürütülen işlerde posta sayısı 24 saatlik süre içinde en az üç işçi postası çalıştırılacak şekilde düzenlenir. Ancak turizm, özel güvenlik, sağlık hizmeti ve petrol araştırma, arama ve sondaj faaliyetleri kapsamında yürütülen işlerde ve bu işlerin yürütüldüğü işyerlerinde faaliyet gösteren alt işveren tarafından yürütülen işlerde düzenleme 24 saatte iki posta olacak şekilde yapılabilir.”

Diğer bir deyişle, 24 saat çalışılan işyerlerinde işçiler 3 veya daha fazla sayıda postayla çalıştırılabilir. İki vardiyalı çalışma mevzuata aykırıdır. Ayrıca, gece çalışmaları 7,5 saati geçemez.

İkinci önemli hak kaybı, vardiya değişimlerinde yaşanmaktadır.

Kanuna göre, “postası değiştirilecek işçi kesintisiz en az onbir saat dinlendirilmeden diğer postada çalıştırılmaz.”

Bir işyerinde işçiye imzalatılan iş sözleşmesinde şu hüküm vardır: “İşverenin istemesi halinde işçi vardiyalı çalışmayı kabul eder. İşçi bu hususa şimdiden muvafakat etmiştir. Aksi halde işveren tarafından iş akdi haklı nedene dayanılarak feshedilebilir.”

Bazı sendikaların bağittığı toplu iş sözleşmelerinde kanunun öngördüğü 11 saatlik süre 15 veya 16 saate çıkarılmıştır.

Ancak birçok işyerinde vardiya değiştirmelerde işçinin vardiyadan çıktıktan 8 saat sonra yeniden işe gelmesi istenmektedir.

Bu uygulama kanuna aykırıdır. Ancak bazı işyerlerinde bu kanuna aykırı uygulama, işçi lehine bir düzenlemeyle telafi edilmektedir. Bu uygulama, işçinin 8 saat sonra işe başlaması durumunda, normal

çalışmasının üç saatlik bölümü için fazla çalışma ücretinin ödenmesidir.

Bu konuda bazı toplu iş sözleşmelerindeki düzenlemeler aşağıda sunulmaktadır:

“Vardiya Çalışma Araları

“İşçinin vardiya çalışma saatleri arasında en az 16 saatlik zaman aralığı bulundurulur. 16 saatin hesabında fazla mesai çalışmaları nazara alınmaz. Şu kadar ki, vardiya dönüşlerinde veya sair zaruri sebeplerle 8 saat ara ile müteakip gün vardiyaya çağrılan işçinin 8 saatlik çalışmasına karşılık o güne ait yevmiyesi ile birlikte 2 yevmiye daha ödenir.

“Vardiyasına göre hafta tatili gününde göreve çağırılan işçinin hafta tatilinin başladığı saat ile çağırılan göreve başladığı saat arasında 16 saat zaman aralığı bulundurulur. Hafta tatilinde çalıştırılan vardiyalı işçinin hafta tatili çalışmasının bitim saati ile vardiyası dönmek suretiyle yeni hafta içinde göreve başlayacağı saat arasında da 16 saat zaman aralığı bulundurulur. Bu hususlara uyulmadığı takdirde işçiye hafta tatili yevmiyesi ile birlikte 2 yevmiye daha ödenir.

“Ancak bu iki husus aynı hafta tatili günü içerisine rastladığı takdirde, sadece bir kısa dönüş ücreti (ilave iki yevmiye) ödenir.” (Tes-İş – TEİAŞ, 2023-2025)

“Çalışma Araları

“Vardiya değişimlerinde bir işçi en az 11 saat geçmeden onayı dışında takip eden vardiyada çalıştırılmaz. Ancak, iş kanununun 42. maddesindeki zorunlu sebeplerin varlığı halinde işçi takip eden vardiyada çalıştırılabilir. Bu çalışma ücreti karşılığı olarak brüt üç yevmiye ödenir.

“Gece ve gündüz vardiya usulü çalıştırılan işlerde gece vardiyası prensip olarak haftada bir değiştirilir.” (Ağaç-İş – Adel Kalemcilik, 2022-2024)

“İki veya üç vardiya halinde çalışmalarda, bu vardiya işçileri, her hafta değiştirilir. Vardiya işçilerine aradan 15 saat geçmeden yeniden işbaşı yaptırılmaz. (f) Vardiya işçisi, işi bıraktığından itibaren 15 saat geçmeden işbaşı yaptırıldığı takdirde, 4857 sayılı İş Kanununun 63. maddesinde anılan günde 24 saat içinde 7,5 saatten fazla çalışma yapmış olması nedeniyle, işçi için fazla çalışma hakkı doğar.” (Tekgıda-İş – Dr.Oetker Gıda, 2017-2018)

“Vardiya çalışmalarında her vardiya arasının 15 saat olması esastır. 15 saatten önce çalıştırıldığında işçiye 15 saatlik süresinin içine giren saatler için ücreti fazla mesai olarak ödenir.” (Tekgıda-İş – Besan Besin, 2017-2018)

“İşyerlerinde postalar halinde çalışmalar yaptırılabilir. Postalar haftalık ya da sendikanın onayı ile 15'er günlük düzenlenebilir. Postalardaki değişimler 15 gün önceden bildirilir. Gece postası düzenlenmesi halinde 18 yaşından küçükler çalıştırılmaz.” (Sosyal-İş – Metro Grosmarket, 2013-2015)

“İşyerinde vardiya çalışması yapılıp yapılmayacağını işveren tayin eder. Mücbir sebep vukuunda bir işçinin bir vardiyadan diğer bir vardiyaya geçici olarak nakli mümkündür. Bu takdirde işçi asgari sekiz saat dinlenmeden yeni vardiyada çalıştırılmaz.” (Öz Gıda-İş – Ülker Bisküvi, 2016-2017)

“Vardiyalı işçiler 16 saat dinlenmeden önce işe çağrılmazlar, vardiyada iken yapılan fazla çalışmalar izinle takas edilemez.

“Üç saati aşan kısmı gece dönemine giren çalışmaların tümü gece çalışması sayılır.” (Genel-İş – Bandırma İnsan Kaynakları, 2024-2025)

“Vardiya değişimlerinde bir işçi 16 saat geçmedikçe diğer vardiyada çalıştırılmaz.

“Vardiyalı çalışmalarda işçinin 16 saat dinlenmeden diğer bir vardiyada çalıştırılmaması esastır.

“Ancak, 16 saat dinlenmeden diğer bir vardiyaya çağrılan veya kendi vardiyasından çıkıp bir sonraki vardiyaya giren işçiye (bu fazla çalışma işçinin kendi hafta tatiline de rastlarsa) kendi normal yevmiyesine ilaveten üç çıplak yevmiye daha olmak üzere toplam dört yevmiye ödenir. Bu fazla

Çalışma işçinin hem hafta tatiline ve hem de bayram tatiline rastlaması halinde normal yevmiyesine ilaveten dört yevmiye daha olmak üzere toplam beş yevmiye ödenir.” (Petrol-İş – Botaş Boru Hat., 2023-2024)

“Vardiyalı alışma

“(a)İşveren veya işveren vekili işçileri, 24 saatlik süre içinde iki veya üç posta/vardiya şeklinde çalıştırılabilir. Vardiya postalarının sayısına işveren veya işveren vekilince karar verilir.

“l vardiya sistemi uygulanan yerlerde; işçinin vardiyalı çalışma saatleri arasında en az 16,5 saat zaman aralığı bulundurulur. 16,5 saatin hesabında fazla çalışmalar dikkate alınmaz. Vardiya dönüşlerinde veya sair zaruri sebeplerle 7,5 saat ara ile vardiyaya çağrılan işçinin sonraki 7,5 saatlik çalışması fazla çalışma sayılır.

“İkili vardiya sistemi uygulanan yerlerde; vardiya değişiminde işçiler sürekli olarak en az 11 saat dinlendirilmeden çalıştırılmaz.

“Vardiyanın düzenlenmesinde işçiler arasında ayrıcalık yapılamaz.

“(b)İşverence belirlenen vardiya cetvelleri, işyeri sendika baş temsilcisinin de (baş temsilcinin bulunmadığı yerlerde temsilcinin) görüşü alınmak suretiyle her ay işyerinde ilan edilir.” (zsağlık-İş – Sağlık Bakanlığı, 2023-2024)

“Evlenen ve eşi doğum yapan işçiler iki ay süre ile gündüz vardiyasında çalıştırılır.” (Toleyis – Turkish Do&Co İkrım Hizmetleri, 2016-2019)

“Vardiya değişimlerinde bir işçi 16 saat geçmedikçe ikinci vardiyada çalıştırılmaz.” (Petrol-İş – Bandırma Gübre, 2021-2024)

“Vardiya değişiklikleri prensip olarak haftada 1 kez yapılır ve hafta içinde vardiya değiştirmemeye zen gösterilir. Vardiya çalışmalarında, her vardiyanın arasının 15 saat olması esastır. İşçiler 15 saat geçmedikçe yeniden işbaşı yaptırılmaz. Daha önce yaptırılacak çalışmalar için, fazla mesai ücretine hak kazanır.” (Tekgıda-İş – Nuh Makarna, 2024-2025)

“Vardiya değişiminde dinlenme müddeti çalışma sistemi değişikliğinde veya vardiya değişimlerinde bir işçi esas itibariyle 16 saati geçmedikçe ikinci günlük normal mesaisine çağrılmaz. Ancak mücbir sebepler tahtında işçiler 8 saatten az dinlenme yapmaları kaydıyla işverence 16 saatten evvel diğer ekibe ağrılabilirler. Bunlardan, 16 saatten daha az bir süre sonra işe çağrılmış olanlar 16 saate göre noksan dinlendikleri yani bu suretle çalışmaya başladıkları saatten itibaren 16 saatlik dinlenme süresinin bitim saatine kadar geçen zaman zarfında her tam saat için normal çıplak ücretlerinin saat başına düşen miktarlarının bu devre gündüze isabet ettiği takdirde % 25’i, geceye isabet ediyorsa % 50’si nispetinde ayrıca ücret alırlar. Çalışma sisteminin değişiminden maksat, işçinin mutat çalışma rejiminin değiştirilmesidir. İşbu madde maksadının fazla çalışma yüzünden noksan dinlenme ile ilgisi yoktur.” (Petrol-İş – Gübretaş, 2023-2024)

“Vardiyalı alışan işçinin 11 saatlik dinlenme süresini doldurmadan mesaiye çağırılması durumunda çalışmanın her saati verilecek ücret, normal çalışma ücretinin saat başına düşen tutarında %100 (yüzde yüz) yükseltilmesi suretiyle ödenir. Bu gibi durumlarda, çalışmanın, Hafta tatili, Pazar günü, ulusal bayram ve genel tatil günlerine denk gelmesi halinde, verilecek olan mesai creti anılan günlerin mesai creti ile birlikte hesaplanarak ödenir.” (Tekgıda-İş – Fruko Pepsi, 2021-2023)